

Chikane, trusler og vold mod undervisere i folkeskolen – resultater fra en baselineundersøgelse.

April 2019

Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Herning og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København

Indhold

Om rapporten.....	3
Formål med undersøgelsen.....	3
De deltagende skoler	4
Undersøgelsen.....	5
Deltagere - undervisere	5
Køn	5
Alder.....	5
Stillingsbetegnelse	5
På hvilket klassetrin underviser du mest?.....	6
Hyppighed af chikane, trusler om vold og vold rettet mod underviserne.....	6
Hyppighed af chikane mod undervisere	7
Hyppighed af chikanerende hændelser på sociale medier mod undervisere.....	8
Hyppighed af trusler om vold mod undervisere.....	9
Hyppighed af vold mod undervisere.....	10
Forekomsten af vold, trusler og/eller chikane i forskellige skoletrin	11
Sammenfatning af de vigtigste resultater.....	12

Om rapporten

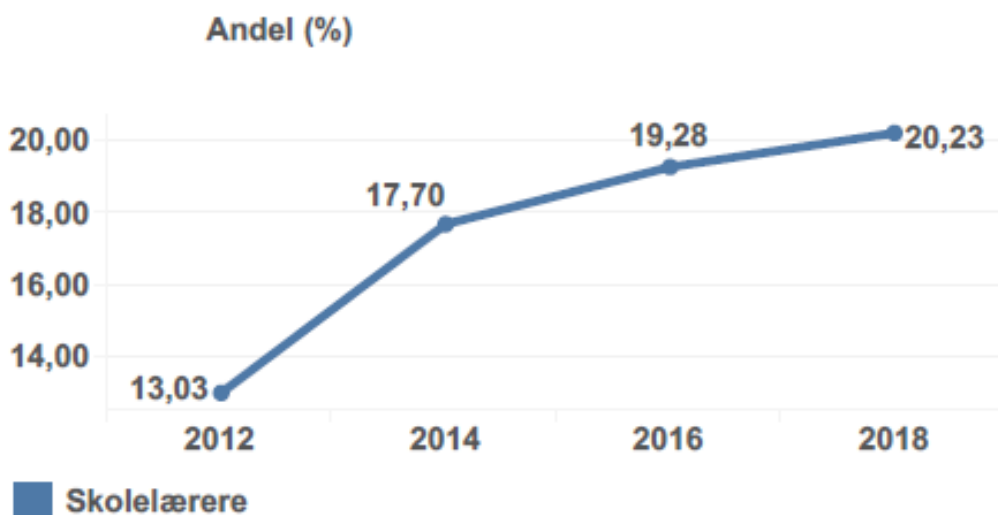
Denne rapport viser delresultater fra første spørgeskemaundersøgelse i forskningsprojektet: "Chikane, trusler og vold mod undervisere i folkeskolen. Projektet gennemføres i perioden 2018-2021 af Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Herning og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. Forskningsprojektet er støttet af Arbejdsmiljøforskningsfonden.

Denne korte rapport giver indblik i de overordnede resultater ift. forekomsten af chikane, trusler og vold fra den første spørgeskemaundersøgelse i projektet. En mere omfattende rapport skrives efter den anden spørgeskemaundersøgelse er gennemført, da de planlagte mere dybdegående analyser først kan gennemføres, når der foreligger besvarelser fra begge runder spørgeskemaundersøgelser.

Formål med undersøgelsen

Tal fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) tyder på, at vold, trusler og chikane mod undervisere på de danske folkeskoler er et stigende problem. NFA har fundet, at der er en ret høj hyppighed af både vold og trusler mod underviserne, og at hyppigheden har været stigende gennem de seneste år.

Figur 1: Andelen af skolelærere som angiver at har været udsat for fysisk vold inden for de sidste 12 måneder. Arbejdsmiljø og Helbred Undersøgelsen.

Som det fremgår af figur 1 er andelen af skolelærere som har været udsat for vold steget fra 2012 til 2018. Den samme tendens ses, når det angår trusler om vold (ikke vist her).

Ligeledes har en undersøgelse bestilt af Undervisningsministeriet og gennemført af NFA i 2018 vist forholdsvis høje hyppigheder af chikane, trusler om vold og vold rettet mod undervisere i folkeskolen.

Denne undersøgelse fandt fx at 21 % af underviserne oplevede mindst en gang månedligt at blive udsat for trusler om vold og 15 % af underviserne oplever mindst en gang månedligt at blive udsat for vold (Aust, Andersen, Laursen et al. 2018¹).

På den baggrund er det derfor dette projekts overordnede formål at etablere den nødvendige viden om risikofaktorer og beskyttende faktorer i forhold til at kunne håndtere vold og trusler. Ligeledes er det vigtigt at kende til konsekvenserne af vold, trusler og chikane rettet mod undervisere på folkeskoler, så man på skolerne bedst muligt kan støtte medarbejderne.

Mere specifik har projektet til formål, at:

- Undersøge hyppigheden af vold, trusler og chikane rettet mod undervisere på folkeskoler²
- Identificere risiko- og beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til vold, trusler og chikane.
- Analysere sammenhængen mellem vold, trusler og chikane, det psykosociale arbejdsmiljø og undervisernes mentale helbred og engagement i arbejdet.
- Identificere beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til undervisernes mentale helbred og engagement i arbejdet efter de har været udsat for eller oplevet vold, trusler og chikane.
- Udarbejde vejledninger til forebyggende indsatser til skoleledere, undervisere, arbejdsmiljøorganisationer og skolebestyrelser på baggrund af projektets resultater.

De deltagende skoler

I alt deltog 98 skoler i forskningsprojektets første spørgeskemaundersøgelse. Der er store og små skoler, skoler i store byer og skoler i mindre byer og skoler fordelt ud over hele landet. På trods af at så mange forskellige skoler deltog i undersøgelsen, lykkedes det desværre ikke at rekruttere skolerne på en måde, så at undersøgelsen kan siges at være repræsentativ for alle folkeskoler i Danmark, dvs. at de deltagende skoler afspejler den samme relation mellem store og mindre skoler samt skoler i byerne og på landet, som der findes i Danmark. Der gennemføres mange undersøgelser på skolerne, og derfor har det været svært at rekruttere skoler til undersøgelsen. På grund af undersøgelsens størrelse afspejler resultaterne dog trods alt et meget bredt og nuanceret billede af situationen i folkeskolerne og der vil i de kommende statistiske analyser blive tegnet et redt og så repræsentativt billede af situationen som muligt.

¹Aust B., Andersen L.P.S, Laursen L.L., Erdogan M., Kristiansen J., Nielsen H.B. (2018). Undersøgelse af chikane, trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i udvalgte folkeskoler. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Undervisningsministeriet. <http://nfa.dk/da/Forskning/Udgivelse?journalId=7dd41313-2f43-4e4e-86d4-dc142499ab3d>

² I undersøgelsen indgår danske folkeskoler 0-9. klasse. Derfor refereres til folkeskoler, men det er vurderingen, at resultaterne også vil gælde på andre skoler med samme klassetrin. Ligeledes dækker tallene fra NFA omkring omfanget af udfordringen også både folkeskoler, fri- og privatskoler.

Undersøgelsen

Forskningsprojektet er en længdeundersøgelse, dvs. den består af en spørgeskemaundersøgelse i 2018/19, som gentages et år senere i 2019/20. I denne rapport beskrives udvalgte resultater fra første runde af spørgeskemaundersøgelsen.

Deltagere - undervisere

Fra de 98 skoler, som besluttede sig at være med i undersøgelsen, er der indhentet arbejdsmailadresser for 4.941 undervisere. Da der blev sendt elektronisk spørgeskema ud til disse undervisere, viste 142 mailadresser sig at være forkerte, og der blev derfor sendt spørgeskema ud til 4.799 undervisere. Af dem svarede 2.335 undervisere, hvilket giver en svarprocent på 45,5 %. Af disse besvarelser var der 151, hvor der ikke var givet samtykke til at anvende besvarelsene. Antallet af besvarede spørgeskemaer som indgår i resultaterne som vises her i rapporten er derfor 2.184.

Køn

	Antal deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen (n=2.184)
Mænd	543 (24,9 %)
Kvinder	1629 (74,6 %)
Spørgsmålet ikke besvaret	12 (0,6 %)

Alder

	Antal deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen (n=2.184)
21-30	186 (8,5 %)
31-40	516 (23,63 %)
41-50	749 (31,29 %)
51-60	524 (23,99 %)
> 60	190 (8,7 %)
Spørgsmålet ikke besvaret	19 (0,9 %)

Stillingsbetegnelse

	Antal deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen (n=2.184)
Lærer	1621 (74,2 %)
Pædagog	348 (15,9 %)
Pædagogmedhjælper	33 (1,5 %)
Undervisningsassistent	1 (0,05 %)
Børnehaveklasseleder	97 (4,4 %)
Børnehaveklasseassistent	7 (0,32 %)
Andet (fx ufaglært vikar)	13 (0,6 %)
Spørgsmålet ikke besvaret	64 (2,9 %)

På hvilket klassetrin underviser du mest?

	Antal deltagere i spørgeskemaundersøgelsen (n=2.184)
Indskoling	777 (35,6 %)
Mellemtrin	631 (28,9 %)
Udskoling	562 (25,7 %)
Både indskoling og mellemtrin	59 (2,7 %)
Både mellemtrin og udskoling	70 (3,2 %)
Lige meget på tværs af alderstrin	27 (1,3 %)
Spørgsmålet ikke besvaret	58 (2,7 %)

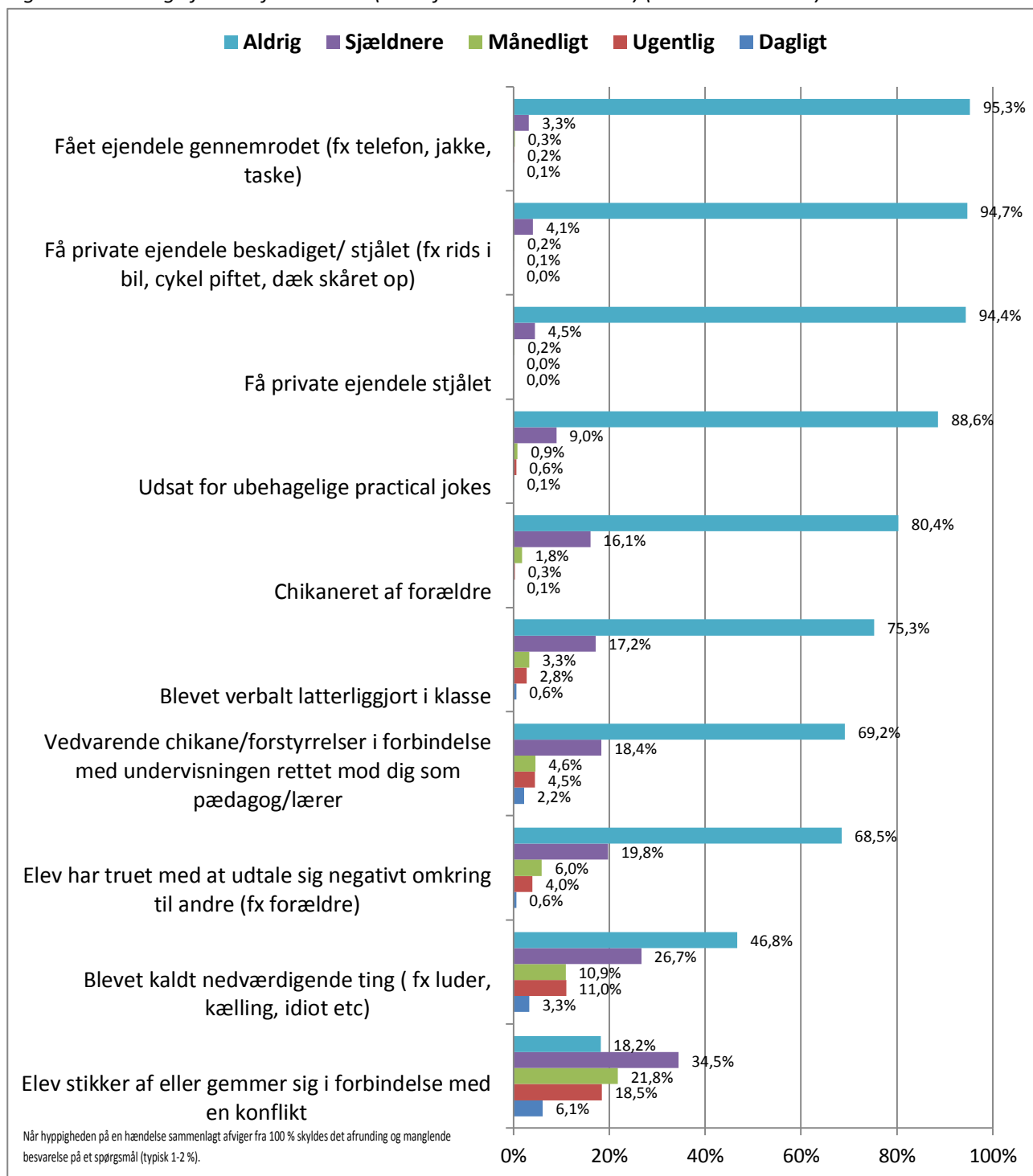
Hyppighed af chikane, trusler om vold og vold rettet mod underviserne

I de fleste undersøgelser bliver spørgsmålet om, hvorvidt en medarbejder har været udsat for negative hændelser operationaliseret ved følgende spørgsmål: "Har du indenfor det seneste år på dit arbejde været udsat for chikane/trusler/vold?". Når spørgsmålet er formuleret på denne måde vil svaret på, hvordan chikane/trusler/vold defineres blive betinget af individuelle opfattelser eller/og fælles delte opfattelser af chikane, trusler eller vold på arbejdspladsen.

I stedet for at spørge mere overordnet som i ovennævnte eksempel, om man har oplevet negative hændelser inden for det sidste år, er det i denne undersøgelser valgt at spørge om en lang række konkrete hændelser, som relaterer sig til chikane, trusler og vold på arbejdspladsen. Underviserne er så blevet spurgt, hvor ofte (dagligt-ugentlig- månedligt- sjældnere-aldrig) at de på deres arbejdsplads har været udsat for negative hændelser, som altså relaterer sig til chikane, trusler og vold på arbejdspladsen. Erfaringer fra den tidligere undersøgelse fra NFA (Aust, Andersen, Laursen et al. 2018¹) viser, at angivelser for chikane, trusler og vold ligger højere hvis man spørger på denne måde end at spørge mere overordnet.

Hyppighed af chikane mod undervisere

Figur 2: Forskellige former for chikane (uden for de sociale medier) (2184 besvarelser).

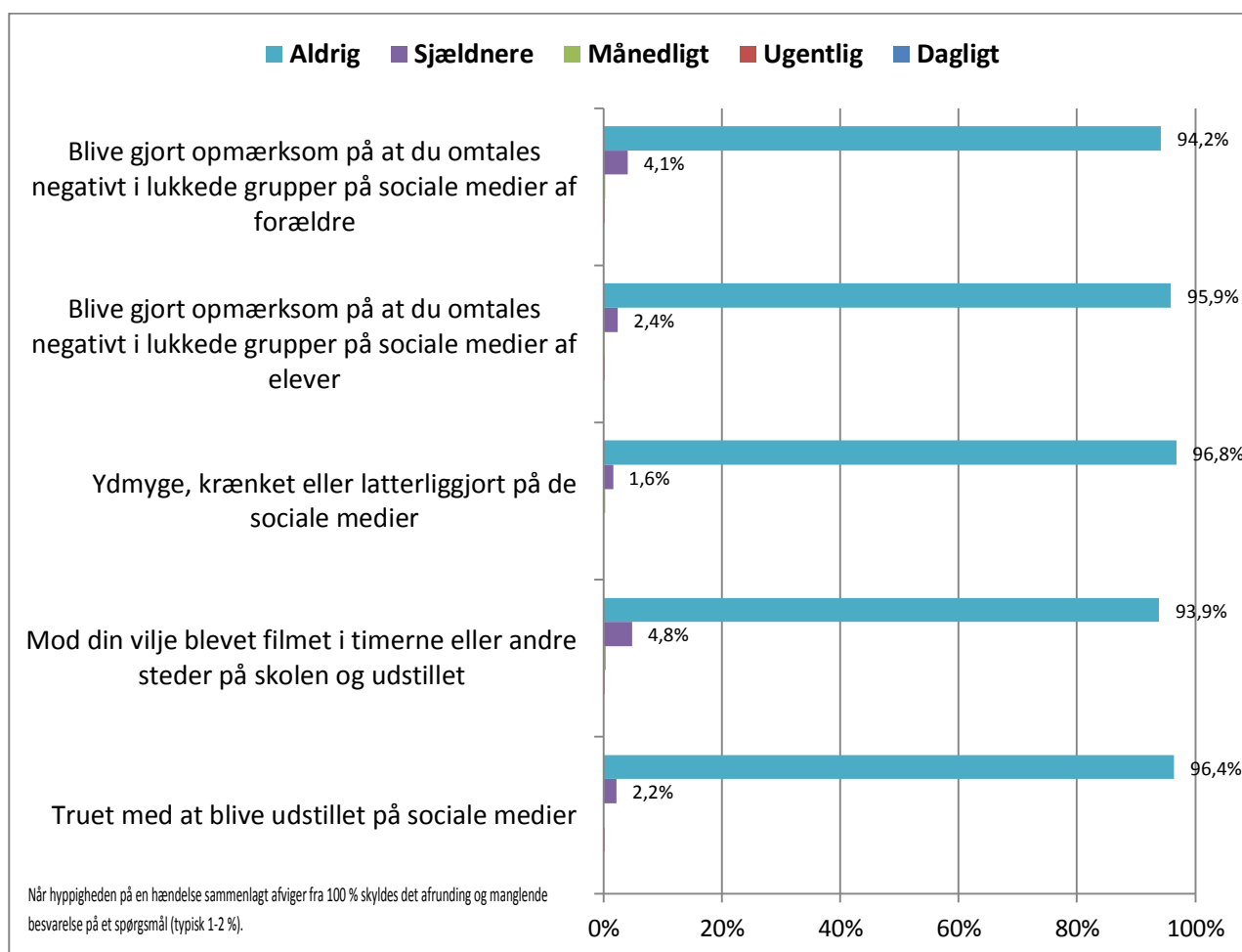

Det ses af figur 2, at den hyppigst forekommende form for chikanerende hændelse er, at en elev stikker af eller gemmer sig i forbindelse med en konflikt, hvor omkring 46 % af underviserne rapporterer at have været udsat for dette mindst en gang månedlig eller oftere. Men det kan diskuteres, hvorvidt hændelsen er udtryk for chikane rettet mod underviseren. Det er nok oftere en reaktion hos et barn, som ser det, som eneste mulighed i situationen uden at tænke over, hvad det betyder for underviseren.

Den hyppigste form for direkte chikane er at blive kaldt nedværdigende ting. Omkring 25 % af undervisere rapporterer at have været udsat for dette mindst en gang månedlig eller oftere. De næst hyppigste former for direkte chikanerende hændelser er, at en elev har truet med at udtale sig negativt om underviseren til andre (fx forældre) og vedvarende chikane og forstyrrelse i forbindelse med undervisningen rettet mod underviseren. Omkring 11 % af underviserne rapporterer at have været udsat for disse hændelser mindst en gang månedlig eller oftere. Det ses desuden i figur 1, at alvorligere former for chikane som at blive udsat for tyveri, beskadigelse af private ejendele og gennemrodning af private ejendele er meget sjældne. Det skal også bemærkes, at chikane fra forældre heller ikke forekommer ret tit.

Hyppighed af chikanerende hændelser på sociale medier mod undervisere

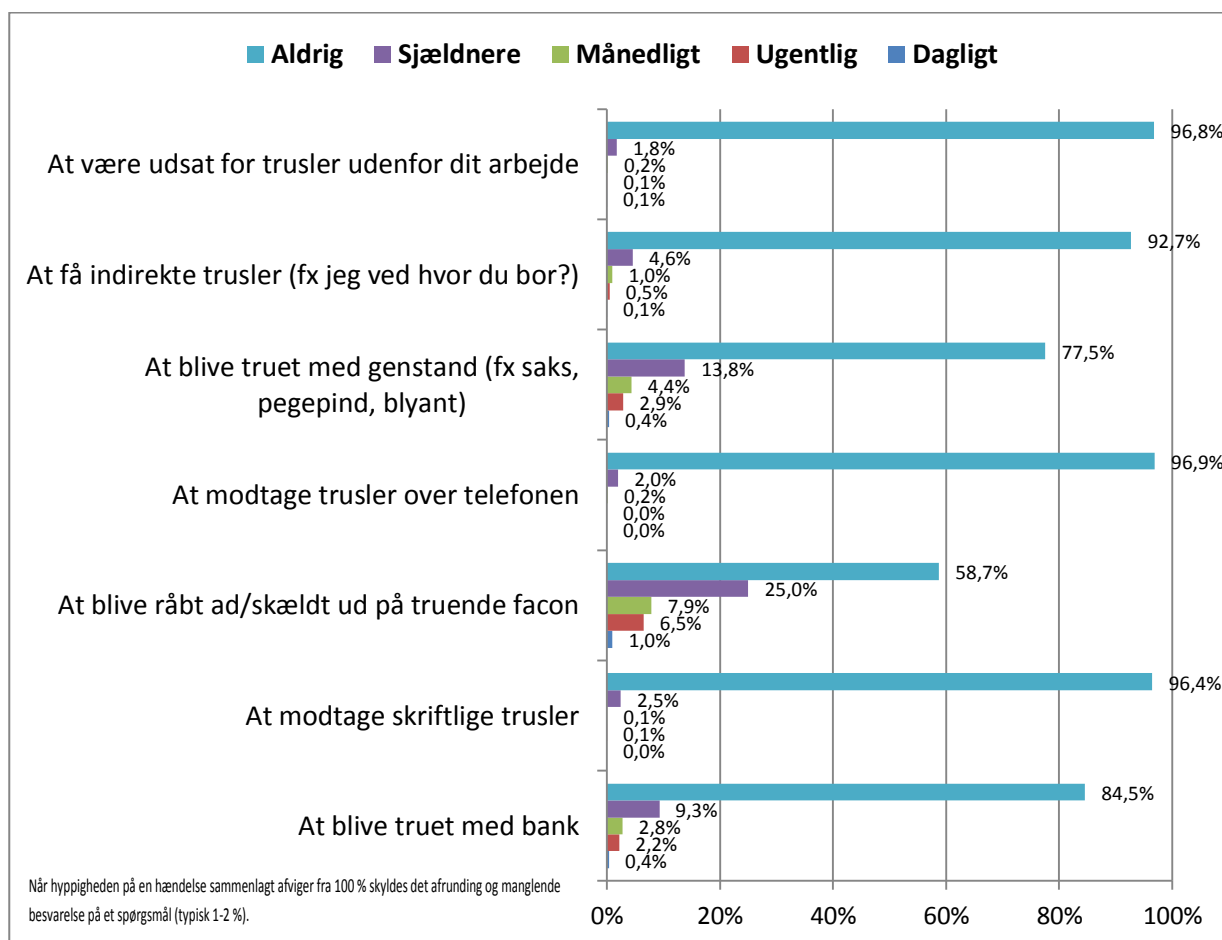
Figur 3: Forskellige former for chikane på de sociale medier (2184 besvarelser).

Det ses af figur 3, at chikanerende hændelser på de sociale medier overordnet forekommer relativt sjældent. Den hyppigst forekommende form for chikanerende hændelse på de sociale medier er mod sin vilje at blive filmet i timerne eller andre steder på skolen. 5,4 % rapporterer at have været udsat for denne form for chikane mindst en gang indenfor de seneste år.

Hyppighed af trusler om vold mod undervisere

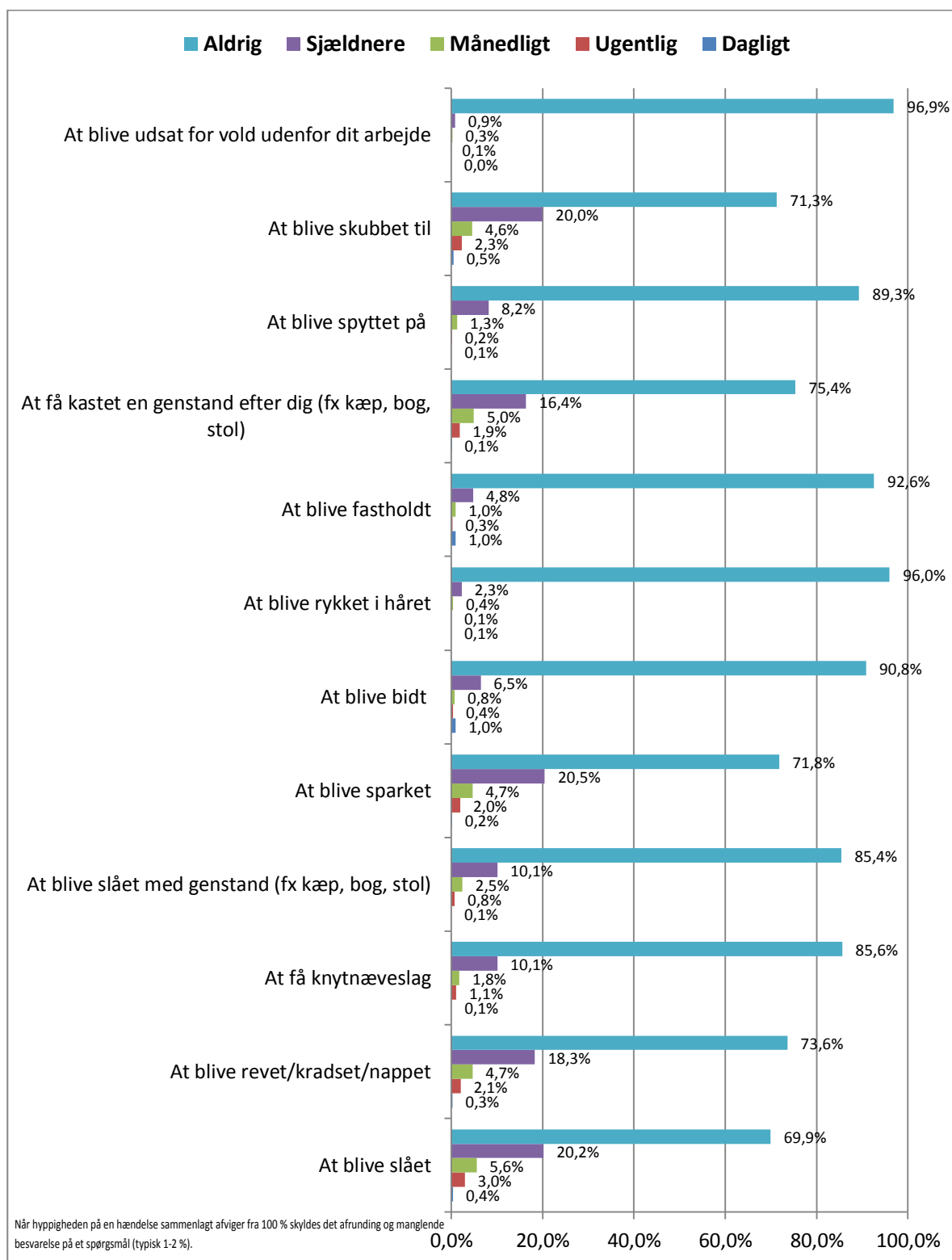
Figur 4: Forekomsten af forskellige former for trusler om vold (2184 besvarelser).

Det ses af figur 4, at den hyppigst forekommende form for trusler om vold er at blive råbt ad/skældt ud på en truende facon. Omkring 15 % af underviserne rapporterer at have været udsat for dette mindst en gang månedligt eller oftere. Den næst hyppigste form for trusler om vold er at blive truet med en genstand, hvilket 7,7 % af underviserne rapporterer at have været udsat for mindst en gang månedligt eller oftere. At blive truet med bank er der 5,4 % af underviserne, der rapporterer at have været udsat for mindst en gang månedligt eller oftere.

Hyppighed af vold mod undervisere

Figur 5: Forekomsten af forskellige former vold (2184 besvarelser).

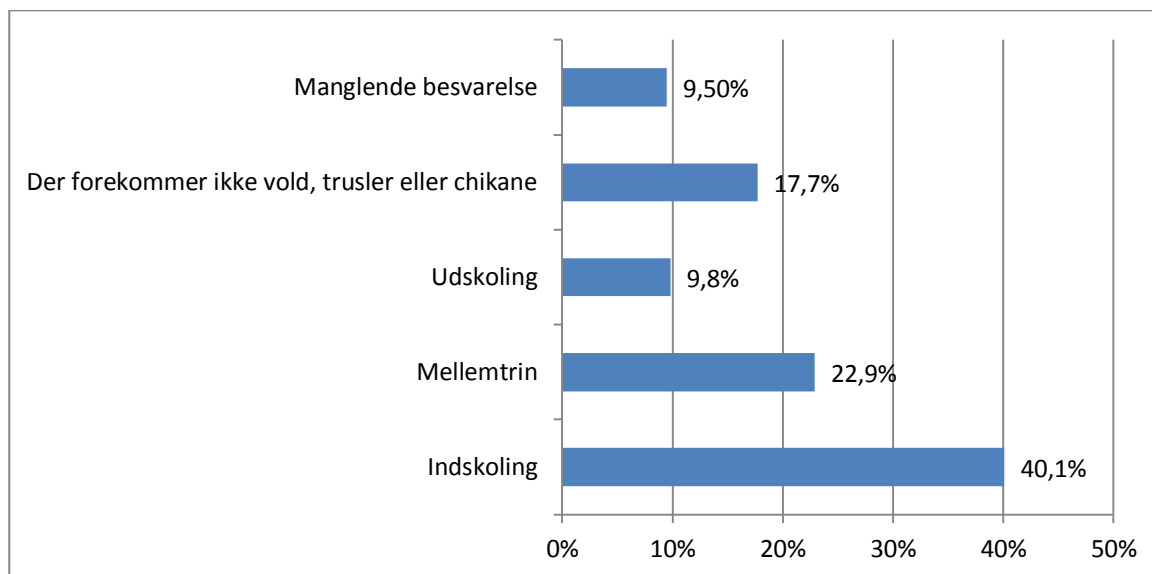

Det ses af figur 5, at den hyppigst forekommende form af vold er at blive slået. 9 % procent af underviserne rapporterer at have været udsat for at blive slået mindst en gang månedligt eller oftere. Den næst

hyppigste form for vold er at blive skubbet til, det rapporterer 7,4 % af underviserne at have været udsat for mindst en gang månedligt eller oftere. At blive sparket er der 6,9 % af underviserne, der rapporterer at have været udsat for mindst en gang månedligt eller oftere.

Forekomsten af vold, trusler og/eller chikane i forskellige skoletrin

Figur 6: På hvilken skoletrin forekommer vold, trusler og chikane hyppigst? (2184 besvarelser)

Det ses af figur 6, at vold, trusler og chikane forekommer mest hyppigt fra elever i indskoling og mindst hyppigt fra elever i udeskoling. 40 % af underviserne rapporterer, at vold, trusler og chikane forekommer hyppigt fra elever i indskoling, men kun 9,8 % af underviserne rapporterer, at vold, trusler og chikane forekommer hyppigt fra elever i udeskoling.

Der forekommer forholdsvis mange manglende besvarelser, og det kan være en afspejling af, at der mangler en "ved ikke" svarkategori, og hvis undervisere har været i tvivl, så kan vedkommende have undladt at svare på spørgsmålet.

Sammenfatning af de vigtigste resultater

Chikane forekommer hyppigere end de andre former for negative hændelser. Især forekommer det forholdsvis hyppigt, at underviserne bliver kaldt nedværdigende ting i deres arbejde. Til gengæld forekommer alvorligere former for chikane såsom at blive udsat for tyveri, beskadigelse af private ejendele og gennemrodning af private ejendele sjældent.

Chikane fra forældre og chikane på de sociale medier opleves ligeledes sjældent af underviserne.

Trusler mod underviserne forekommer forholdsvis ofte, og mindst en gang månedligt bliver omkring 15 % af underviserne råbt ad eller skældt ud på en truende facon og 7,7 % af underviserne bliver mindst en gang månedligt truet med en genstand.

Ligeledes forekommer vold mod underviserne forholdsvis ofte: 9 % af underviserne er blevet slået mindst en gang månedligt og 7,4 % af underviserne er blevet skubbet til mindst en gang månedligt. At blive sparket er der 6,9 % af underviserne, der har været udsat for mindst en gang månedligt.

Vold, trusler og chikane forekommer hyppigst fra elever i indskoling og mindst fra elever i udskoling.

Hyppigheden af chikane, trusler om vold og vold er forholdsvis høj i Folkeskolen sammenlignet med andre arbejdspladser. Der er brug for mere viden om, hvordan problemstillingen bedst mulig forebygges og håndteres blandt underviserne og på skolerne. Anden del af dette forskningsprojekt har netop fokus på at indsamle viden fra et udvalg af de deltagende skoler om, hvordan forebyggelsen og håndteringen af chikane, trusler om vold og vold kan gennemføres bedst muligt.

Undersøgelsens resultater er i overensstemmelse med en sammenlignelig rapport fra NFA udgivet i 2018, (Aust, Andersen, Laursen et al. 2018¹), hvilket understøtter pålideligheden i begge undersøgelser. I de to undersøgelser har i alt 116 skoler i hele landet deltaget og mere end 2600 undervisere har besvaret næsten identiske spørgsmål om hyppigheden af vold og trusler. Begge undersøgelser finder næsten identiske høje niveauer af vold og trusler mod undervisere i Folkeskolen.